

Új józanság

Krajnik István kiállítása

Mai Manó Galéria, 2010. V. 21–VII. 4.

Krajnik István különleges tehetsége a magyar fotográfiának. Érett fővel, közel ötvenévesen kezd el komolyan foglalkozni a fényképezéssel – addig életét mint matematikus tölti el. Miután megtanulja egy fotóiskolában (Fotografus.hu) a tudatos fotóhasználat alapvetéseit, gyakorlatilag azonnal a legújabb trendekhez kapcsolódik. A 2009-es Dunaújvárosi Fotóbiennále fődíja után, még ugyanabban az évben, elnyeri Fotoporta zsűrijétől a Legjobb portfólió díját, amelyhez egy kiállítási lehetőséget is kap a Mai Manó Galériában.

A „Kis Manó” nemcsak egy galéria, hanem a magyar fotóművészet egyik központjának a könyvesboltja. E tényt Krajnik István a lehető legkomolyabban vette. Munkája voltaképpen egy hatalmas fotó, de éppen méretei és szellemisége okán már inkább a képzőművészet helyspecifikus jelenségeivel rokonítható, hiszen a művész egy könyvekkel zsúfolt polcrendszerrel, egy könyvtársobáról készült fotótapétával reflektált a helyre, a könyvesboltra és magára a Mai Manó Házra.

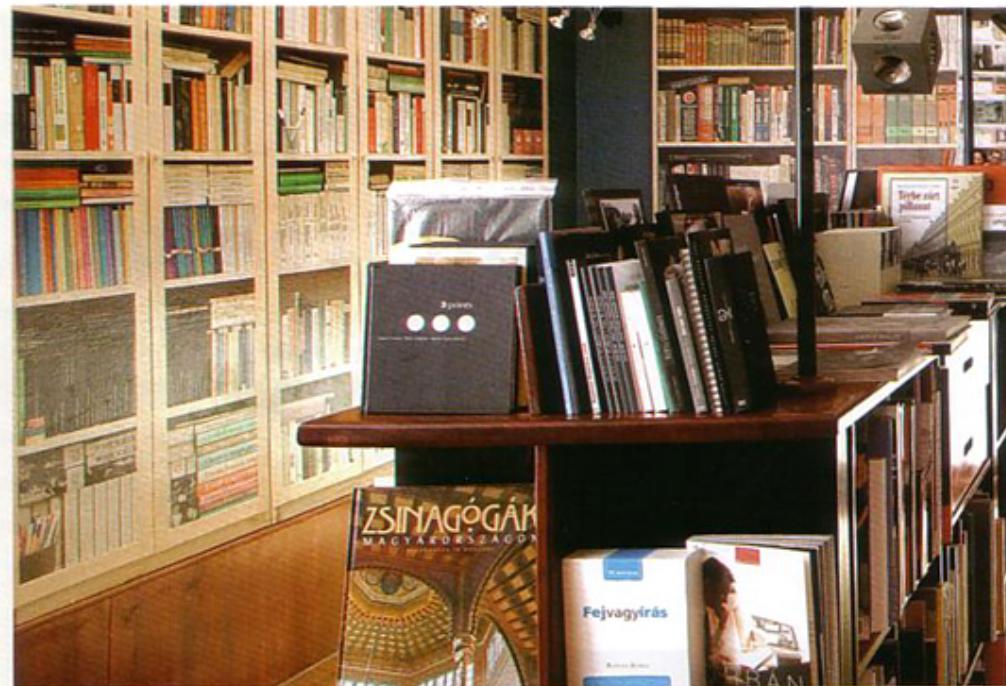
Krajnik művészetének bátor nyíltsága, kritikai attitűdje, hol kemény, hol játékosabb humora, csavaros gondolkodásmódja mintha ebben a

munkában kevésbé érvényesült volna. Valóban „puhább” ez a munka a megszokottnál, de hozzá kell tenni, valószínűleg tudatos művészi döntés eredménye, hogy Krajnik kisebb sebességi fokozaton, lassabban, lépésről lépésre bontakoztatja ki az alkotás többsoros, intellektuális tartalmait. De az intellektuális, társadalmi-szociológiai tartalmak mellett nem elhanyagolhatóak a mű személyes vetületei sem, ahogy nyilvánvalóak a műben kódolt fotóelméleti kérdések is. Nézzük meg kicsit részletesebben a felvázolt műfragmentumokat.

Szeretjük a könyveket, a mieinket és persze azokat is, amelyeket frissen elének tesznek az Ünnepi Könyhéten, hogy aztán soha többé ne találkozzunk velük. De a könyvek azok a tárgyak is, amelyeket egyre kedvetlenebbül dobozolunk ki-be egy-egy költözéskor, hogy aztán néhány évente leporoljuk őket, azzal a gondolattal küzdve: nem kellene-e már végre megszabadulni tőlük. A könyvhöz való személyes viszonyainkon túl (amiben mindig sok kollektív érzés is vegyül) minden könyvnek és minden könyvkollekciónak van egy tágabb értelmezési felülete. Esetünkben történetesen az, mennyire használhatóak a „Krajnik-könyvek”, ez a jellemzően a 70-es, 80-as években, a többségében Magyarországon kiadott minőségi,

magyar nyelvű könyvekből álló kollekció (Mérleg-sorozat, Hamvas Béla, Világirodalmi lexikon, Mozgó Világ, Foucault és Esterházy, no meg a Rolling Stones stb.)? Képesek-e alkalmazkodni az újabbnál újabb filozófiai teóriákhoz, a megváltozott társadalmi, technológiai környezethez? Ez egy kicsit másként: Krajnik nem feledkezik meg a Gutenberg-galaxis elavultságának obligát meglebegtetéséről. A tapétán megjelenő 1:1 arányú fotókönyvek a valódi könyvek társaságában még inkább képesek a szem megtévesztésére: könyvillúziók. És ez egy újabb kérdést generál: nem illúzió-e csupán a könyvekbe vetett nyugati civilizációs hitünk? Szép párhuzam adódik a *Könyvtér* és Beöthy Balázs *Szaküzlet a szaküzletben* című projektje között (*Polifónia*, 1993). Beöthy az Írók Boltjának egy könyvespolcára kihelyezett könyvekre védőborító gyanánt egy hentesüzletben készült fotó részleteit nyomtatta (húsáru, mustáros flakonok, fehér csempefal stb.). A könyv, az értelmiségi táplálék keveredik, a könnyen romló, a vegetatív létezészt szolgáló húsáruval. Beöthy is, Krajnik is a könyvekkel szembeni új józanságot keresik.

De univerzális összefüggéseken túl, amelynek az idejét egy mutató nélküli falióra méri, fontos a mű személyessége, az alkotó, az alkotói én reprezentációja. A közkeletű szólást parafrázálva: az vagy, amit elolvasol. Krajnik jelzi számunkra a könyvekhez és azokon keresztül egy generációhoz, társadalmi státuszhoz való erős kötődését. Erről szól egyébként a kiállítás plakátja is, amelyen a felhajtott tapéta alatt ül és olvas a művész. De, ha a könyv – önmagában – nem lenne eléggé személyes tárgy a néző számára, ott a könyvek mellett néhány családi és művészfotó, valamint egy ajtó, amely kivezet a könyvtárszobából be, Krajnik további életeibe. E helyt pedig Németh Ilona *Nyilvános magán II.* (2002) című munkájára érdemes utalnunk. (A munka a 2001-es Velencei Biennálén látható *Invitation for a Visit* reinstallálása.) A művész a saját intim terét, lakását emeli

Krajnik István: Könyvtér, 2010
kiállítási enteriőr

át a Big Brother hazai megjelenése idején a nyilvános szférába, a kiállítótérbe. Krajnik nem először viszi magát a vásárra, így a könyvespolca is szerepelt már egy sorozatában (*Negyvenéves nő*, 2007).

Amint már említettük, a munka fotóelméleti kérdéseket is felvet. A fotó a világ vizuális képének rögzítésére szolgáló legadekvátabb technika, művészi eszközrendszer, a valósággal parolázik és egyre mélyebbre jut az illúzió kútjában. De mi történik a fotótárgy vele egybevágó fotóképével, a fotó beleeshet-e az illúzió csodájába-csapdájába? A válasz nem könnyű és többesélyes. Bízom benne, hogy Krajnik István következő kiállításai válaszokat adnak majd erre is, ahogy további izgalmas kérdésfelvetésekkel is szolgálnak.

Krajnik István: Könyvtér, 2010
kiállítási enteriőr